

Ewa Dębska

Uniwersytet Warszawski

Monika Mazur-Mitrowska

Europejska Uczelnia Społeczno-Techniczna im. Roberta Schumana, Radom

Solidne podstawy – profesjonalne działania. XXXI
konferencja szkoleniowa Stowarzyszenia Doradców
Szkolnych i Zawodowych RP. Warszawa,
24–25 września 2021 roku

We wrześniu bieżącego roku odbyła się konferencja szkoleniowa organizowana przez Zarząd Stowarzyszenia Doradców Szkolnych i Zawodowych RP. Tegoroczna konferencja miała szczególny charakter, ponieważ upamiętniała XXX rocznicę powstania tego najstarszego w Polsce Stowarzyszenia skupiającego doradców szkolnych i zawodowych. Uroczystie otworzył je Tomasz Magnowski – przewodniczący zarządu, który dodatkowo przeczytał list od jednej z członkiń, Anny Wierzchowskiej-Szymanek, w którym ukazała, jak wielkie znaczenie w jej życiu miał udział w Stowarzyszeniu. Te historyczne wspomnienia kontynuowała Jagoda Kropidłowska – aktywna członkini Stowarzyszenia od jego samych początków. Wspominała prof. Wandę Rachalską, założycielkę Stowarzyszenia, a także przybliżyła aktywność poszczególnych przewodniczących zarządów i ich dokonania, ukazując rozwój działalności. Wspomnienia nestorki wywołały wiele emocji. Wspólnotowy charakter stowarzyszenia podkreśliła Ewa Dębska, charakteryzując działania podejmowane w ramach Ogólnopolskiego Tygodnia Kariery (OTK). Jego celem jest upowszechnianie ciekawych inicjatyw z zakresu doradztwa edukacyjnego i zawodowego, poprzez organizowanie (w trzecim tygodniu października) przez placówki edukacyjne każdego szczebla (przedszkola, szkoły podstawowe i ponadpodstawowe a także uczelnie wyższe) oraz instytucje zajmujące się doradztwem edukacyjnym i zawodowym różnego rodzaju spotkań, odczytów, wykładów, zabaw, symulacji itp. Niejednokrotnie organizacje łączą swoje aktywności, tworząc platformy propagujące działania doradcze w całej Polsce. W tym roku swoje poczynania na forum prezentowali laureaci XII OTK, dla których możliwość podzielenia się swoimi przedsięwzięciami doradczymi stała się szczególnym wyróżnieniem. Prelegentka

zakończyła wystąpienie ogłoszeniem tegorocznego hasła XIII OTK, które brzmi: *Wyprawa na 3 K: Kompetencje, Kariera, Kreatywność*.

Merytorycznego wprowadzenia do problematyki konferencji dokonała Bożena Wojtasik referatem „*Life Design Counselling*” – *refleksje poradcoznawcy*. Na początku prelegentka uporządkowała pojęcia uznając, że poradnictwo w konstruowaniu życia jest integralną częścią poradnictwa kariery. Zastanawiała się nad sposobami wspierania osób radzących się w czasach niepewności, nieprzewidywalności w zmieniających się kontekstach pracy zawodowej, życia osobistego i zmian relacji międzyludzkich. W turbulentnej rzeczywistości zmienia się bowiem także odbiorca porad, radzący się staje się *homo consultans*. Dotychczasowe metody i techniki pracy z radzącym się, zdaniem referującej, powinny ulec zmianie i w związku z tym zaproponowała ona przyjęcie perspektywy *Life Design Counseling*. Podzieliła się także swoimi spostrzeżeniami dotyczącymi prowadzenia wywiadu narracyjnego wg propozycji Marka Savickasa. W refleksji końcowej stwierdziła, że należy wykorzystywać nowe teorie, ponieważ umożliwiają zrozumienie otaczającej nas rzeczywistości i życie w świecie pełnym sprzeczności.

Następnie Anna Paszkowska-Rogacz omówiła wyniki badań na temat *Co dzieci wiedzą o pracy?* Na początku scharakteryzowała podejście poznawczo-rozwojowe, przypomniała Teorię Donalda Supera i Teorię Lindy Gottfredson, jako teoretyczne uzasadnienie prowadzenia wczesnych eksploracji wyborów kariery, a następnie ukazała współcześnie prowadzone rozważania dotyczące rozumienia wyboru zawodowego przez dzieci. Prelegentka przedstawiła wyniki własnych badań, których celem była m.in. odpowiedź na pytania: 1) Czy wraz z wiekiem dzieci zmienia się ich wiedza na temat mechanizmów dokonywania wyborów zawodowych oraz projektowania własnej kariery zawodowej oraz 2) czy płeć różnicuje poziom wiedzy o zawodach i marzenia zawodowe dzieci biorących udział w badaniach w kontekście poglądów Kimberly A.S. Howard i Mary E. Walsh. Swoje wystąpienie Referująca zakończyła następującymi rekomendacjami dla praktyki doradczej: 1) należy przekazywać wiedzę na temat cech i zadań związanych z zawodami, 2) warto dokonywać diagnozy zainteresowań, wartości, celów i potrzeb oraz 3) trzeba analizować społeczno-ekonomiczny kontekst pracy. Na koniec Paszkowska-Rogacz wskazała plany dalszych badań.

O wzajemnie uzupełniających się obszarach teorii i praktyki przekonywała Małgorzata Rosalska. Uważa ona, że każdy człowiek ustalając cele i konstruując swoje życie potrzebuje teoretycznych zasobów wiedzy. Referentka wskazała organizacje, które zajmują się planowaniem własnego rozwoju profesjonalnego oraz omówiła wybrane zasady, którymi należy się kierować planując rozwój zawodowy. Scharakteryzowała główne wyzwania dla doradców, m.in. rozpoznanie rzeczywistych kompetencji szkolnych doradców zawodowych, prowadzenie zajęć aktualizujących wiedzę doradców oraz promowanie dobrych praktyk. Prelegentka zakończyła wystąpienie przedstawieniem inspirujących lektur dla uczestników konferencji.

W świat filozoficznych przesłanek współczesnego doradztwa zawodowego uczestników konferencji zabrała Monika Mazur-Mitrowska, która przekonywała, że pierwszymi doradcami byli mędrcy starożytnej Grecji, zaś wypowiedane przez nich myśli stały się przesłaniami życiowymi aktualnymi do dzisiejszych czasów. Przybliżyła poglądy sofistów oraz m.in. Sokratesa konkludując, że doradca zawodowy/coach towarzyszy osobie radzącej się w poznawaniu siebie poprzez umiejętne zadawanie pytań, zauważanie tych aspektów życia człowieka, których on sam nie opatruje uwagą. Prelegentka skupiła się na celach poznania siebie oraz na źródłach czerpania wiedzy o sobie. Zauważyła także, że aktualnie nadal nierozstrzygnięty pozostaje filozoficzny spór między zwolennikami determinizmu i indeterminizmu, zaś „Efekt motyla” i „czarne łabędzie” nadal są obecne w naszym życiu. Na koniec ukazała rolę przypadkowych zdarzeń w refleksjach badaczy oraz znaczenie zmiany w obecnych czasach. Jako przesłanie dla doradców uznała „szerokokątne” spojrzenie, wykorzystywanie dialogowania i budowania narracji oraz towarzyszenie klientowi w budowaniu wiedzy o sobie, jak również budowanie sieci wsparcia wśród samych doradców zmierzające ku profesjonalnemu rozwojowi.

Iwona Zaborowska z Białostockiej Fundacji Kształcenia Kadr wygłosiła referat zatytułowany *Doradztwo zawodowe w modelu popytowym*. Model ten stanowi element zewnętrznego wsparcia szkół w obszarze działań doradczych. Uwzględnia on kompetencje niezbędne na konkretnym stanowisku pracy i odnosi je do zapotrzebowania na rynku pracy. Z jednej strony można go wykorzystać do badania potrzeb pracodawców, z drugiej zaś do eksploracji treści marzeń uczniów, ich predyspozycji. Do jego propagowania wykorzystuje się marketing edukacyjny.

O tym, że każdy człowiek ma talent, a nawet 34 talenty, przekonywała Aneta Nowakowska. Prelegentka skupiła się na podejściu Dona Cliftona i scharakteryzowała główne założenia testu Gallupa, a także zachęcała uczestników konferencji do jego wypełnienia w celu zdiagnozowania własnych talentów. Ich znajomość pozwala lepiej zrozumieć siebie, dokonać pogłębionej autocharakterystyki, pojąć własne wybory edukacyjne i zawodowe. Doradcom znajomość talentów klienta umożliwia zrozumienie jego działań i wspieranie go w podejmowanych decyzjach.

Tomasz Waleczko skupił się w swoim wystąpieniu na postpandemicznych wyzwaniach w dydaktyce. Scharakteryzował pokolenie *alfa*, podkreślił znaczenie radykalizacji wartości wśród młodych osób, odniósł się także do braku wartości i częstego poczucia braku celu w życiu oraz mniejszej wytrwałości w dążeniu do celu i niestabilnej samooceny. Podkreślił on konieczność uczenia młodych ludzi umiejętności społecznych. Prelegent twierdził, że należy uwzględniać różnice między ludźmi i w związku z tym dokonywać indywidualnej diagnostyki. Można w tym celu wykorzystać instrumentarium BrainCore, które bazuje na indywidualności każdego mózgu. Stosowanie tych narzędzi wymaga partycypacyjnego sposobu działania, wspólnego poszukiwania potencjału, mocnych stron i talentów klienta.

O *Terapii Schematów* mówiła Anna Sowińska. Dysfunkcyjne schematy osobiste pojawiają się w wyniku trudnych sytuacji, jakich człowiek doświadcza. Określają

one sposób myślenia jednostki i interpretowania przez nią rzeczywistości. W podejściu tym można wyróżnić schematy i tryby. Referująca udowadniała wzajemne zależności pomiędzy trybem klienta i trybem doradcy i wpływami tych trybów na relacje, jakie między nimi zachodzą. Prelegentka często odnosiła się do konkretnych przykładów z własnej praktyki doradczej, co pozwoliło uczestnikom dostrzec wzajemne związki między teorią a realnym jej zastosowaniem w konkretnych sytuacjach zawodowych.

W następnym wystąpieniu Paweł Wolski podzielił się wiedzą na temat *Doradztwa zawodowego dla uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi*. Ukażał przyczyny zróżnicowanych potrzeb edukacyjnych takie jak: czynniki fizyczne, psychiczne i społeczne. Scharakteryzował także uczniów ze zróżnicowanymi potrzebami edukacyjnymi: niedostosowanych społecznie, znajdujących się w sytuacji kryzysowej, z trudnościami adaptacyjnymi, z zaniedbaniem środowiskowym, z niepełnosprawnościami itp. W podsumowaniu prelegent odwołując się do przykładów znanych wynalazców, mężów stanu, sportowców, udowodnił, że ograniczenie może stać się zasobem człowieka. Przyjmując to założenie zarówno uczniowie jak i doradcy zyskują nową perspektywę, którą można wykorzystać przy konstruowaniu kariery. Na koniec prelegent zauważył, że planując swoją przyszłość należy uwzględniać trzy kwestie: cele, potrzeby i zasoby.

W dalszej części konferencji głos zabrali zagraniczni goście. Kobus Maree z Uniwersytetu w Pretorii (RPA) w swoim referacie *Postmodernising Career counselling in (South) Africa to enhance 'bestpractice': At the coalface while 'tradition' dictates* przedstawił główne podejścia do poradnictwa kariery na terenie Globalnego Południa, skupiając się na Południowej Afryce. Obecnie na tym terenie podkreśla się znaczenie doradztwa w zakresie wyznaczenia właściwego celu życiowego, promuje się poradnictwo nadziei, uwzględnia się założenia sprawiedliwości społecznej i etycznych zachowań oraz łączenie potrzeb człowieka z umiejętnościami robotów. W związku ze zmianami jakie zachodzą w świecie, doradztwo także powinno ulegać zmianom. Prelegent w związku z tym zaprezentował autorski model „Integratywnego podejścia”, które łączy misję i karierę jednostki z jej historią i ciągiem zdarzeń. Uznał on także, że solidne podstawy teoretyczne tworzą szansę oglądu rzeczywistości z wielu perspektyw. Pozwala to na świadome subiektywne doradzanie osobie radzącej się w jej indywidualnej historii.

Od konstatacji, iż wielu młodych ludzi niedostatecznie wykorzystuje możliwości, jakie daje studiowanie i nie korzysta z usług biur karier przy konstruowaniu własnej drogi edukacyjno-zawodowej, rozpoczęła swoje wystąpienie Elena Zaglariou z *Education Future Skills Development Lead Microsoft Central Eastern Europe* w Grecji. Prelegentka w odpowiedzi na tę lukę zaprezentowała *Career Coach*, aplikację *Microsoft TEAMS* obsługiwaną przez *LinkedIn*. Aplikacja ta, wykorzystywana przez studentów, pozwoli na lepsze samopoznanie i ułatwi planowanie dalszej drogi, budowanie sieci kontaktów. Istnieje także możliwość, jak twierdziła prelegentka, połączenia *Microsoft* i *LinkedIn*, co daje także innym instytucjom możliwość

poznania zasobów, możliwości, preferencji studentów, których w przyszłości będą mogli zatrudnić.

Norman Amundson i Andrea Fruhling z Kanady, przedstawili teoretyczne założenia *Hope-Action Theory*, podzielili się swoim doświadczeniem z praktycznego zastosowania tego podejścia w interwencjach z klientami, a następnie zaprosili uczestników do ćwiczenia, w którym podkreślali znaczenie wykorzystania każdego elementu prezentowanego podejścia. Uczestnicy zatem aktywnie uczestniczyli w poradzie, której celem było zwiększenie poczucia nadziei; była to zarówno praca indywidualna, jak i grupowa. Na zakończenie prowadzący podkreślili znaczenie ruchu w pracy doradczej oraz uświadamiania sobie, czego klient i doradca uczą się podczas spotkań doradczych.

Drugi dzień konferencji zgodnie z programem miał charakter warsztatowy. Pierwsze spotkanie prowadziła Anna Paszkowska-Rogacz pt. *Zarys koncepcji konstrukcji kariery Marka Savickasa w mikronarracjach*. W programie znalazła się prezentacja tej koncepcji opartej na rozumieniu kariery z trzech perspektyw temporalnych jako subiektywnej konstrukcji przeżytych zdarzeń osadzonych w pamięci, którym jednostka nadaje znaczenie, jak również doświadczeń terażniejszych i przyszłych oczekiwań. Z nich jednostka buduje tzw. temat życia (*life theme*) w odniesieniu do aktywności zawodowej. W trakcie spotkania zostały omówione główne przesłanki dotyczące wywiadu narracyjnego w kontekście ról klienta: Aktora, Agenta oraz szczególnie ważnej roli: Autora, a także konstrukcji kariery z ich punktu widzenia. Druga część szkolenia dała możliwość praktycznego odniesienia się do pytań wywiadu narracyjnego skłaniającego do autodiagnozy i refleksji nad własnymi wydarzeniami życiowymi, w odniesieniu do interakcji z osobą prowadzącą wywiad. Uczestnicy mieli także możliwość udziału w pracy grupowej nad studium przypadku, będącym ważnym ćwiczeniem z punktu widzenia doskonalenia warsztatu doradczego.

W ramach wzbogacania wizualnego „narzędziownika” doradcy, problematykę następnego warsztatu zaproponowała Agata Kowalik-Zydek z Inspiratorni. Prelegentka zaprosiła do ćwiczeń dotyczących wykorzystania projekcji oraz zastosowania metod kreatywnych w pracy z klientem. Narzędzia pobudzające wyobraźnię, otwierające na nowe ścieżki zawodowe i „przestrzenie” wyzwań są niezwykle cenne w kontekście procesu doradczego, uzupełniają dialog, inicjują pomysły, wzbudzają ciekawość poznawczą, angażują do działania. Prowadząca przedstawiła szereg inspiracji, które można zastosować podczas prowadzenia sesji z klientem, m.in.: pracę z ilustracją, obrazem, ikoną, kartami, także z metaforą, rysunkiem, myśleniem wizualnym w praktycznych ćwiczeniach w aplikacjach pracy zdalnej, oraz „analogowo” w formie stacjonarnej. Wystąpienie było czasem wymiany pomysłów i dobrych praktyk w tym zakresie, jak również stworzenia propozycji zastosowania szeregu narzędzi ułatwiających pracę doradczą.

Kolejny warsztat prowadziły Renata Dankowska oraz Agnieszka Ciereszko z Akademii Webinaru. Jego głównym celem było wzbogacenie warsztatu doradcy

zawodowego o scenariusz zajęć grupowych z elementami grywalizacji i storytellingu. Trenerki zaprosiły uczestników do udziału w grze *Nowa Ziemia* w formie online na bazie narzędzia dla doradców zawodowych *Kart wyboru PROFESKI*. Przedstawiły zasady pracy w formie stacjonarnej i możliwość adaptacji narzędzia w formie zdalnej. Fabuła opowieści była punktem wyjścia do działań grywalizacyjnych w zespołach, a w rezultacie – samopoznania uczestników w obszarze własnych charakterystyk, ważnych z punktu widzenia wyborów zawodowych, które obejmują m.in. umiejętności oraz wartości w kontekście świata zawodów i specjalności. Była to ciekawa propozycja, zawierająca szereg inspiracji i podpowiedzi do pracy w obszarze doradztwa edukacyjno-zawodowego.

Techniki Q-sort i inne techniki pracy na przekonaniach na grupowych zajęciach z doradztwa zawodowego to tytuł warsztatu prowadzonego przez Małgorzatę Rosalską. Podczas spotkania prelegentka omówiła zasady wykorzystania techniki Q-sort oraz wskazała możliwości zastosowania Q-setów w pracy doradczej z uczniami szkół podstawowych i ponadpodstawowych. Warsztaty stały się okazją do przećwiczenia wybranych technik w zakresie pracy z przekonaniem oraz umożliwiły wymianę dobrych praktyk, wzbogacając warsztat pracy każdego z uczestników.

Wszyscy prelegenci, zarówno zaproszeni naukowcy i badacze jak i praktycy, zgodnie z tytułem konferencji, uwzględnili w swoich wystąpieniach dwie kluczowe kwestie: solidne podstawy teoretyczne i profesjonalne działania. Uczestniczenie w konferencji dało jej członkom szansę na pogłębienie swojej wiedzy, osadzenie jej w aktualnych trendach doradczych rozważań zarówno polskich, jak i zagranicznych, a także wzbogaciło ich warsztat doradczy. Pozwoliło na ogląd doradczych działań z polskiej, greckiej, duńskiej, kanadyjskiej i afrykańskiej perspektywy, co przyczyniało się do uwrażliwienia uczestników na konieczność dialogowania międzykulturowego, zarówno teoretycznego, jak i praktycznego, w postaci dzielenia się swoimi narzędziami pracy, co służy rozwojowi praktyki doradczej wszystkich osób zainteresowanych poradnictwem i poradownictwem na świecie.